

Echipa Economică Germană

Ciclul de studii de politici [PP/03/2012]

ZLSAC dintre Republica Moldova și UE – Evaluarea riscurilor

Jörg Radeke

Berlin/Chișinău, septembrie 2012

Despre Echipa Economică Germană Moldova

Echipa economică germană Moldova (GET Moldova) acordă consultanță guvernului Republicii Moldova și altor autorități de stat din Republica Moldova, așa ca Banca Națională a Moldovei, asupra unei game vaste de politici economice. Cercetările noastre analitice sunt prezentate și discutate în timpul întrunirilor periodice cu factorii de decizie de nivel înalt. GET Moldova este finanțată de Ministerul Federal German al Economiei și Tehnologiei prin programul TRANSFORM și succesorul acestuia. Publicațiile noastre sunt disponibile pe pagina noastră web (www.get-moldova.de).

Echipa Economică Germană Moldova

c/o Berlin Economics

Schillerstr. 59

D-10627 Berlin

Tel: +49 30 / 20 61 34 64 0

Fax: +49 30 / 20 61 34 64 9

E-Mail: info@get-moldova.de

<http://www.get-moldova.de>

ZLSAC dintre Moldova și UE – Evaluarea riscurilor

Rezumat executiv

Există multiple dovezi că acordurile de liber schimb sunt în general benefice pe termen lung. Acordul pentru Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC) negociat în prezent de Moldova și Uniunea Europeană nu este o excepție și nu există dubii că acordul va fi benefic pentru toate părțile implicate. Într-adevăr studiile recente ale impactului economic sugerează că economia Moldovei ar putea crește cu până la 6% după manifestarea tuturor beneficiilor.

Totuși, asta nu înseamnă că acordul nu comportă riscuri și e clar că vor apărea costuri de ajustare. Schimbările rezultate ar putea necesita anulări pentru companiile care se confruntă cu o cerere mică, ar putea însemna șomaj sau recalificarea unor lucrători și vor cauza o modificare a veniturilor din impozite pentru guvern. Luând aceste posibilități în considerație, guvernul trebuie să înțeleagă clar care vor fi produsele și sectoarele cel mai grav afectate și unde schimbările rezultate ar putea produce riscuri pentru economia națională sau finanțele publice. Astfel, guvernul va putea administra activ riscurile și minimiza costurile potențiale de ajustare.

Noi considerăm că majorarea inițială a importurilor cauzată de excluderea tarifurilor pentru produsele europene va fi de doar 2.2% și nu ar trebui să fie îngrijorătoare. Într-adevăr, așa produse ca zahărul, carnea, țesăturile și articolele vestimentare precum și fructele și legumele încă mai au tarife ce depășesc zece procente și prin urmare, cel mai probabil, vor suferi cele mai mari ajustări după eliminarea barierelor în calea comerțului. De exemplu, noi ne așteptăm că importurile de covoare vor crește cu 22%, cele ale blănurilor cu 17% și ale țesăturilor și zahărului cu circa 13% fiecare. În termeni absoluți, cea mai mare majorare o va avea echipamentul electronic, 6 milioane USD, deoarece aceste produse deja reprezintă o mare parte din importurile Moldovei din Europa.

Aceste majorări ale importurilor ar putea deveni îngrijorătoare doar dacă sunt îndeplinite două condiții: (i) valoarea majorării preconizate a importurilor este semnificativă în comparație cu dimensiunea sectorului și (ii) sectorul dat contribuie considerabil la economia Moldovei – deoarece ar putea însemna costuri înalte de ajustare sub formă de șomaj și recalificare. Analiza noastră sugerează că majoritatea sectoarelor de importanță națională cel mai probabil vor suporta cu ușurință înăsprirea concurenței din partea companiilor străine deoarece majorarea importurilor este doar marginală dacă o comparăm cu dimensiunile sectoarelor. Cu toate acestea, producătorii de articole din piele, de țesături, și cărămidă și țiglă ar putea să se înfrunte cu o majorare semnificativă a importurilor în comparație cu costul producției lor. Luând în considerație dimensiunea acestor sectoare, ar putea fi necesară o evaluare mai detaliată a lor.

În fine, mai există și problema finanțelor de stat, unde veniturile din tarife reprezintă o contribuție considerabilă. Cu venituri estimate de 83 milioane USD din importurile produselor europene, abolirea lor peste noapte ar putea crea presiuni asupra finanțelor publice. Deși impactul general asupra bugetului de stat se preconizează a fi pozitiv, va fi nevoie de timp ca noile surse de venit (așa ca TVA sau impozitul pe venit) să se materializeze, iar veniturile din tarife vor dispărea aproape instantaneu.

În general, analiza noastră sugerează că excluderea tarifelor pentru importurile din UE va duce doar la o majorare modestă a importurilor. Ca atare, sunt doar două cazuri imaginabile când liberalizarea comerțului ar trebui amânată. În aceste cazuri, guvernul trebuie să evalueze atent dacă costurile estimate de ajustare justifică beneficiile la care se renunță la liberalizarea comerțului.

Autor

Jörg Radeke

radeke@berlin-economics.com

+49 30 / 20 61 34 64 7

Mulțumiri

Autorul aduce mulțumiri lui Ricardo Giucci pentru comentariile sale la acest document.

Cuprins

1	Introducere.....	1
1.1	Etapele evaluării riscurilor.....	1
1.2	Interpretarea rezultatelor	2
2	Impactul eliminării tarifelor pentru importurile din UE	3
2.1	Rezumatul rezultatelor la nivel înalt	3
2.2	Impactul asupra cererii pentru importuri.....	4
2.3	Identificarea domeniilor de risc din economia națională	7
2.4	Impactul asupra fondurilor publice	10
3	Recomandări.....	12
	Referințe	14

1 Introducere

Republica Moldova și Uniunea Europeană sunt în proces de negociere a Acordului privind instituirea Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC). După cum e firesc, un aspect important al acestui acord va fi reducerea și anularea tarifelor rămase pentru importuri. Cu toate acestea, deoarece este un acord de liber schimb aprofundat și cuprinzător, negocierile vor încerca de asemenea să excludă barierele netarifare în calea comerțului și să armonizeze regulamentele din alte domenii suplimentare selectate, așa ca sectoarele de servicii nominale, energetic și politica de concurență.

Impactul economic al unui astfel de acord va fi semnificativ. După toate, exporturile către Uniunea Europeană au ajuns la 1.08 miliarde USD în anul 2011 – reprezentând aproape jumătate din volumul total al exporturilor Moldovei. În același timp, produse în valoare de 2.2 miliarde USD au fost importate din Uniunea Europeană în anul 2011 – 44% din volumul total al importurilor în Moldova (BNS 2012).

1.1 Etapele evaluării riscurilor

Cercetarea sugerează că impactul este în general pozitiv pentru toate părțile implicate – gospodăriile casnice, companiile și finanțele publice. Cu toate acestea, vor fi câștigători și perdanți și este important că factorii de decizie să înțeleagă care vor fi domeniile afectate pentru a le putea ușura procesul de ajustare.

Pentru a crea o bază pentru o astfel de evaluare a riscurilor, noi am implementat primele etape care trebuie să facă parte din evaluarea riscurilor legate de excluderea tarifelor la importurile din Uniunea Europeană.

- 1) **Care produse vor fi afectate disproporționat?** (Secțiunea 2.2)
- 2) **Creșterea pentru importuri va fi semnificativă** în comparație cu dimensiunea sectorului afectat? (vezi secțiunea 2.3 a prezentului raport)
- 3) **Produsele afectate sunt economic relevante?** Mai concret, sectoarele produc o parte semnificativă din volumul total de producție? Respectiv, o scădere a activității economice ar duce la costuri înalte de ajustare sub formă de șomaj sau descreșterea volumului producției, de exemplu? (de asemenea, în secțiunea 2.3)
- 4) **Care este impactul fiscal?** Care vor fi consecințele pentru veniturile din impozite și tarife? (vezi secțiunea 2.4)

Deși nu s-a inclus în acest raport, următorul pas al unei evaluări adecvate a riscurilor ar trebui să determine dacă sectorul sau produsul vor deveni vreodată competitive. În fine, factorii de decizie trebuie să înțeleagă că tarifele la importuri au costuri înalte, deoarece majorează prețurile la bunurile și serviciile de pe care se percep. Ulterior, evaluarea riscurilor trebuie să implice următoarele întrebări adiționale:

- 5) **Cât de competitiv este produsul sau sectorul?** Sectorul sau produsul în cauză sunt deja supuși concurenței intense sau sunt protejate de concurența efectivă?
- 6) **Există perspectiva competitivității în viitor?** Care sunt șansele ca sectorul va profita de perioadele de tranziție pentru a-și spori competitivitatea?
- 7) **Care sunt costurile de amânare a liberalizării comerțului pentru consumatori și companii?**

1.2 Interpretarea rezultatelor

Rezultatele prezentate în acest raport sunt bazate pe o simulare efectuată pe baza unui instrument de simulare online pentru politicile tarifare *SMART* oferit de Banca Mondială (WITS 2012). *SMART* utilizează Modelul de echilibru parțial pentru a estima impactul schimbării tarifelor asupra fluxurilor comerciale, veniturilor din tarife, bunăstării, etc. Deoarece acest instrument se bazează pe vasta bază de date *TRAINS*, el oferă o abundență de date care permite analizarea impactului asupra produselor concrete¹. Totuși, în calitate de model de echilibru parțial – spre deosebire de Modelele de echilibru general (*MEG*) – instrumentul de simulare nu poate simula efectele runde doi pe termen mai lung, care s-ar putea materializa datorită unui astfel de acord de comerț. De exemplu, el nu ia în considerație că prețurile mai mici vor duce la majorarea veniturilor disponibile ale populației Moldovei, care, parțial, vor fi utilizate pentru a cumpăra mai multe produse locale și importate. De fapt, rezultatele prezentate aici, cel mai probabil, subestimează întregul impact al acordului de comerț. Cu toate acestea, descrierea detaliată a rezultatelor este indispensabilă pentru identificarea efectelor asupra fiecărui sector și produs.

Simularea noastră ia în considerație doar efectele excluderii tarifelor la importuri. Noi nu am estimat impactul altor măsuri non-tarifare – așa ca ralierea standardelor, liberalizarea sectorului de servicii sau politica privind concurența. În scenariul nostru am modelat excluderea totală a tuturor tarifelor la importurile din Uniunea Europeană și Turcia – deoarece un acord de liber schimb cu Turcia este o condiție preliminară pentru semnarea *ZLSAC* dintre Moldova și UE (Prohnițchi 2012).

Ca și cu orice alt model economic, modelul *SMART* simplifică considerabil modul în care funcționează economia. Pe lângă această, viteza și măsura în care oamenii reacționează se bazează pe relațiile din trecut, care ar putea să nu mai fie adevărate în viitor. Modul în care consumatorii și companiile vor reacționa la schimbarea prețurilor este determinat de diferiți factori. Ținând cont de aceasta, rezultatele trebuie să fie tratate cu un anumit grad de precauție. Ele pot fi doar un prim indiciu al domeniilor unde impactul va avea loc. Cu toate acestea, rezultatul simulării va fi o îndrumare indispensabilă la evaluarea riscurilor legate de anularea tarifelor pentru importurile din UE.

---

¹ De exemplu, baza de date produsă pentru acest raport conține aproape 5000 de categorii de produse.

2 Impactul eliminării tarifelor pentru importurile din UE

Este clar că eliminarea tarifelor asupra importurilor din Europa (și Turcia) va duce la majorarea cererii pentru acele produse. În această secțiune a raportului noi vom identifica produsele care vor fi afectate cel mai mult de eliminarea tarifelor la importurile de produse europene. Totuși, pentru început, ar fi util să examinăm studiile privind întregul impact economic al ZLSAC dintre Moldova și UE. Într-adevăr, deoarece analiza noastră studiază doar impactul pe termen scurt al eliminării tarifelor² și nu include impactul excluderii altor bariere în calea comerțului, este util să vedem care va fi impactul general pe termen lung al ZLSAC.

2.1 Rezumatul rezultatelor la nivel înalt

Instrumentele standard de estimare a impactului dinamic pe termen lung al acordurilor de comerț liber sunt Modelele computabile de echilibru general (CEG). Studiile relevante și aprofundate ale lui Prohnițchi (2012) și ECORYS (2012) utilizează modelarea CEG pentru a explora impactul general al ZLSAC asupra economiei Moldovei. Ambele au determinat că ZLSAC va avea un impact benefic și va majora PIB-ul Moldovei cu 5.4 - 6.4% - echivalentul a unui an de creștere economică solidă.

Se preconizează că exporturile vor crește cu 11-16%, iar importurile vor înregistra o majorare de 6-8%. Prin urmare, ambele studii preconizează că exporturile vor crește mai mult ca importurile – cel puțin în termeni relativi. Prohnițchi (2012) estimează că guvernul va beneficia pe măsură ce veniturile sale vor crește cu circa 1.6%, deoarece majorarea veniturilor din TVA, impozitul pe venit al persoanelor fizice și juridice va compensa pierderea veniturilor din tarife. Mai mult, ambele studii sugerează că acordul va fi benefic pentru gospodăriile casnice, deoarece vor scădea prețurile de consum și veniturile din salarii. Majorarea rezultată a veniturilor disponibile va duce la creșterea consumului privat cu 7.8% (Prohnițchi 2012).

Deși impactul general al acordului de liber schimb va avea probabil un efect benefic asupra Moldovei, el nu va fi nedureros. Într-adevăr studiul ECORYS (2012) sugerează că majoritatea beneficiilor economice nu vor fi produse de reducerea tarifelor, dar din eliminarea barierele netarifare, ralierea regulamentelor și standardelor, și liberalizarea sectorului de servicii.

Pe lângă aceasta, va fi nevoie de timp pentru ca beneficiile să se materializeze. Sectoarele care au fost protejate anterior de concurența cu produsele externe datorită tarifelor mari la importuri sau altor bariere în calea comerțului se vor înfrunța cu o concurență sporită – care ar putea forța o parte din companiile ineficiente să iasă de pe piață. Totuși, dacă totul merge bine, pe baza teoriei economice, capitalul și forța de muncă vor fi angajate în acele sectoare care se vor extinde după liberalizarea comerțului. Totuși, vor apărea costuri de ajustare sub formă de casare a utilajelor și echipamentului pentru proprietarii de companii; șomaj și recalificare pentru angajați, precum și schimbarea structurii veniturilor din impozite și a cheltuielilor pentru bunăstare socială ale guvernului (Santiago Fernandez de Cordoba 2008).

Prin urmare, deși se consideră că beneficiile pe termen lung vor fi în general pozitive, este important de înțeles că guvernul poate întreprinde măsurile necesare pentru a minimiza costurile de ajustare.

---

² Reamintim, că Instrumentul de simulare SMART ia în calcul doar impactul direct al anulării tarifelor, și nu efectele rezultate din eliminarea barierele netarifare sau efectele rundeii a doua.

2.2 Impactul asupra cererii pentru importuri

În acest capitol vom examina modul în care eliminarea tarifelor asupra importurilor din Uniunea Europeană (și Turcia) va afecta cererea pentru produse din această regiune. În mod normal, reducerea tarifelor pentru importurile din Europa duc la majorarea cererii pentru aceste produse. Noi estimăm că pe baza simulării efectuate cu instrumentul de simulare a schimbării tarifului SMART, eliminarea tuturor tarifelor pentru Uniunea Europeană și Turcia va duce la o creștere inițială a valorii importurilor cu circa 76 milioane pe an – o creștere de 2.2% în comparație cu valoarea tuturor importurilor din anul 2010.

Ca atare, majorarea generală a importurilor este modestă. Totuși este important de notat că se reflectă doar impactul de eliminare a tarifelor. Cercetările lui Prohnițchi (2012) și ECORYS (2012) indică că impactul general și pe termen lung al ZLSAC asupra cererii pentru importuri va fi mai mare, deoarece barierele non-tarifare vor majora și mai mult cererea pentru importuri. Pe lângă aceasta, efectele celei de-a doua runde, așa ca majorarea veniturilor și modificarea contribuțiilor companiilor, vor majora și mai mult cererea pentru importurile din Europa. Ca atare, majorarea de 2.2% cel mai probabil indică impactul inițial al eliminării tarifelor pentru importuri.

Principala majorare maschează de asemenea diferențele considerabile dintre produsele importate. Deși rata medie ponderată a tarifului a fost de doar 3.5% în anul 2010, unele produse sunt impozitate la cote înalte când trec frontiera. De exemplu, tariful pentru importul de zahăr este de 30%, tarifele pentru carnea importată sunt în general mai mari de 15%, ca și tarifele la majoritatea fructelor și legumelor. Industria textilă națională este de asemenea protejată puternic de concurența din afara țării. Tabelul 1 prezintă exemple de produse cu cele mai înalte tarife la import.

Tabelul 1

Primele 20 tarife în anul 2010

	Articole	Tariful mediu³
1	Zahăr de trestie	30
2	Zahăr din sfeclă	25
3	Șuncă, întregă și bucăți	20
4	Spată, întregă și bucăți	20
5	Pere	20
6	Alte țesături	20
7	Roșii, întregi și felii	20
8	Ananas	20
9	Fructe citrice	20
10	Altele	19
11	Curcani	18
12	Mazăre	17
13	Piersici, inclusiv nectarine	16
14	Covoare și alte acoperăminte din țesătură pentru podea	16

³ Add valorem în 2010, vă rog să remarcați că rata tarifului s-a schimbat pentru unele articole, în special, pentru produsele agricole, deoarece tarifele sunt ajustate periodic.

15	Alte animale vii	15
16	Grăsimi animale	15
17	Carne și măruntaie comestibile	15
18	Miere naturală	15
19	Flori tăiate	15
20	Lăptucă și cicoare	15

Sursa: UNCTAD - TRAINS (2012)

Indiferent de logica din spatele tarifelor, un nivel înalt al tarifelor sugerează că eliminarea acestei bariere în calea comerțului va reduce prețurile pentru importuri, ceea ce se va reflecta și în sporirea cererii.

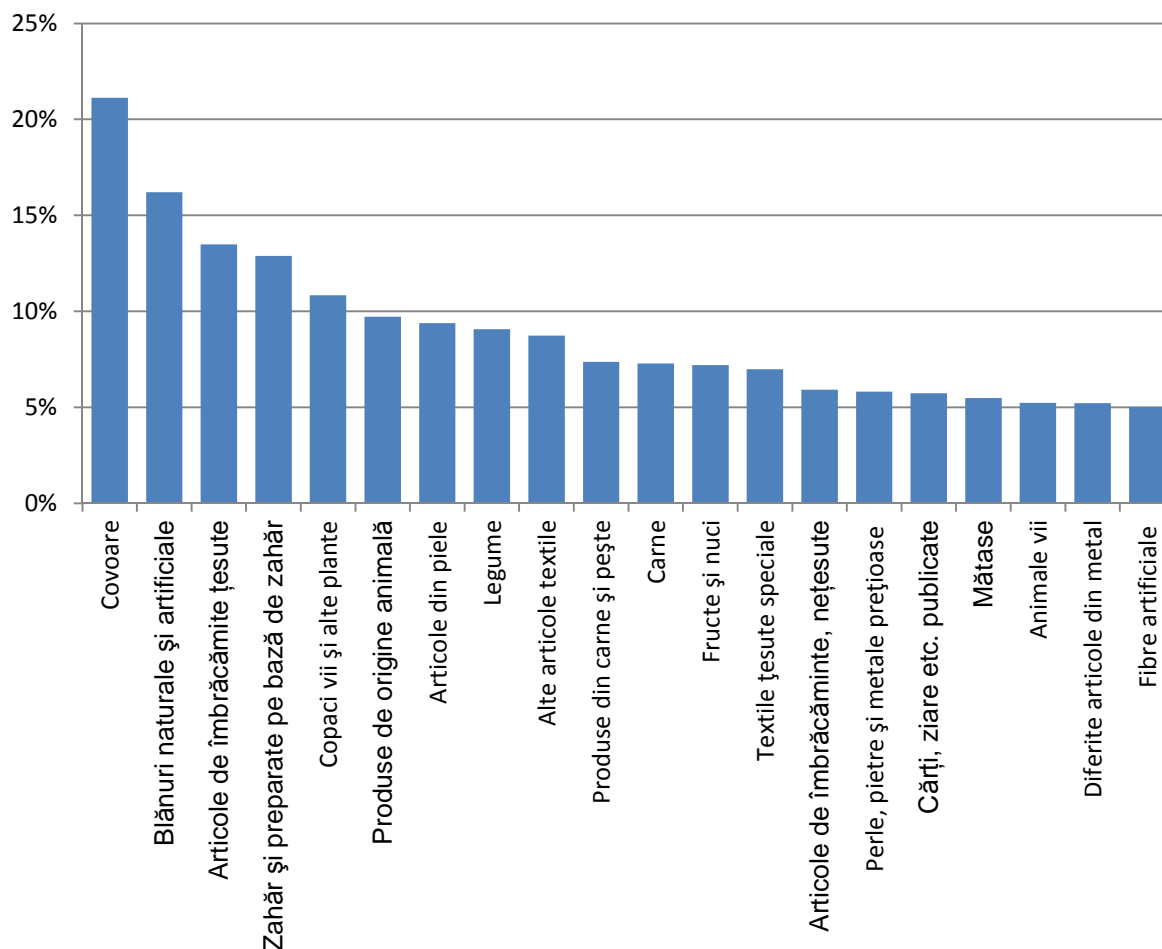
În ce măsură va crește cererea nu depinde doar de nivelul tarifelor. La fel, depinde și de reacția consumatorilor la schimbarea prețurilor. Aceasta de obicei se exprimă prin așa-numita elasticitate a cererii importurilor. Produsele cu o elasticitate mare a cererii importurilor înregistrează o transferare rapidă a cererii consumatorilor spre importurile concurenților după ce se reduc tarifele. Este cazul fructelor și legumelor, de exemplu – pentru care cererea crește cu două procente pentru fiecare reducere a prețului de un procent. Alte produse similare sunt textilele țesute și produsele farmaceutice. Băuturile și băuturile spirtoase, parfumurile și metalele sunt de obicei mai puțin sensibile la schimbarea prețurilor.

Schimbarea efectivă a tarifului și elasticitatea cererii pentru importuri determină împreună în ce măsură un produs va reacționa la reducerea sau anularea tarifelor. Pentru a determina care produse și sectoare sunt deosebit de afectate, este logic să se examineze în primul rând produsele importurile cărora vor crește cel mai mult după liberalizarea comerțului.

Figura 1 arată rezultatele pentru categoriile de produse pentru care ne așteptăm la cele mai mari schimbări. Rezultatele simulării sugerează că importul covoarelor va crește estimativ cu 21% în comparație cu anul 2010 – nu este surprinzător, luând în considerație că covoarele și alte acoperăminte pentru podea importate au în prezent o rată medie de tarifare de 12.6%. În mod similar, ne așteptăm că importurile de blănuri și vestimentație vor crește cu 16% și 13% respectiv.

Figura 1

Modificarea relativă a cererii pentru importuri după reducerea tarifelor

Sursa: Analiză proprie bazată pe WITS (2012)

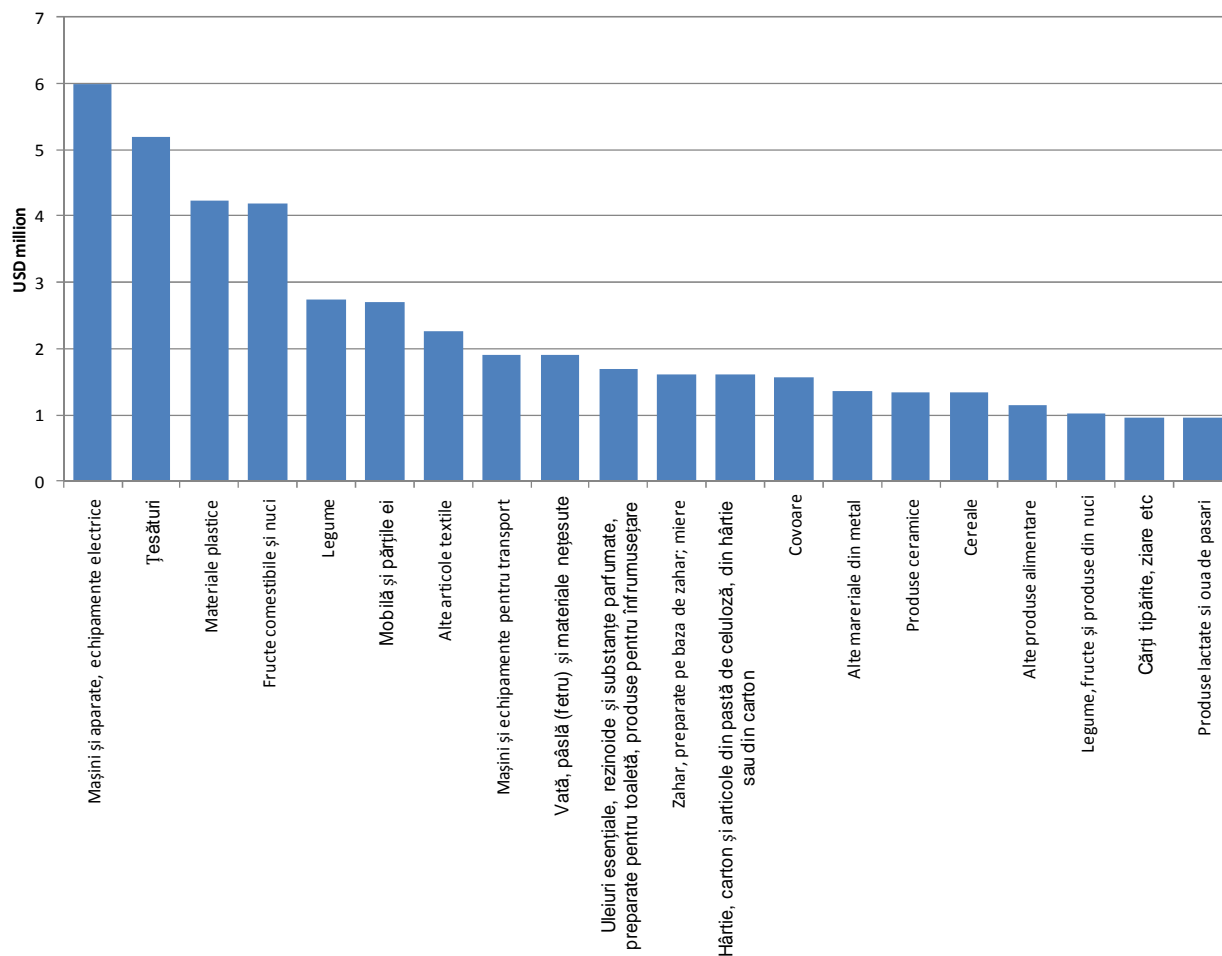
Pe lângă majorarea relativă, este logic să se examineze care sectoare vor trece prin cele mai mari majorări absolute ale importurilor – adică, care produse vor înregistra cele mai mari majorări a comerțului în USD.

Figura 2 arată categoriile de produse pentru care simularea noastră sugerează cele mai mari majorări ale valorii importurilor. Cifrele sugerează că echipamentul electric va înregistra o creștere absolută mare a importurilor de circa 6 milioane USD, dacă se anulează tarifele pentru el. Totuși, aceasta reflectă mai degrabă faptul că utilajul și echipamentul electric are o pondere mare (aproape 10%) în importurile Moldovei. În termeni relativi, cererea Moldovei pentru produsele electrice importate din Europa va crește cu doar 2%. Pe locul doi al creșterilor absolute se preconizează vestimentația țesută, care se estimează că va crește cu 5.2 milioane USD.

O examinare mai atentă ne arată că câteva produse textile sunt printre produsele afectate de reducerea simulată a tarifelor. Într-adevăr, toate împreună, îmbrăcămintea, țesăturile și fibrele vor înregistra o sporire a valorii importurilor de 10.6 milioane USD – devenind categoria de produse cea mai afectată de reducerea tarifelor.

Figura 2

Schimbarea absolută a valorii importurilor după categorii de produse

Sursa: Propria analiză bazată pe WITS (2012)

În rezumat, deși creșterea inițială a importurilor este modestă, ea maschează faptul că unele sectoare vor înregistra majorări semnificative a cererii pentru produsele importate. Această reflectă diferența mare între regimul tarifar al diferitor categorii de produse. Factorii de decizie trebuie să se întrebe dacă modificarea importurilor generează un risc pentru producătorii naționali și cum vor afecta consumatorii sau finanțele publice.

2.3 Identificarea domeniilor de risc din economia națională

Protejarea sectoarelor industriale de concurența internațională prin intermediul tarifelor înalte pentru importuri este contraproductivă și deseori comportă costuri mari pentru consumatori, care trebuie să plătească mai mult și au mai puține opțiuni. Este adevărat și pentru că Moldova este competitivă în majoritatea domeniilor care sunt în prezent protejate prin intermediul tarifelor la importuri.

Totuși, pentru acele sectoare care sunt în prezent foarte protejate și de asemenea contribuie semnificativ la producția economică, eliminarea prea rapidă a tarifelor la importuri ar putea genera costuri mari de ajustare. Prin urmare, este important de înțeles care sunt sectoarele afectate cel mai puternic de liberalizarea comerțului și în ce măsură concurența din partea produselor importate le poate afecta.

Mai concret, se poate spune că, cel mai probabil, un sector va fi copleșit de concurența externă, dacă valoarea importurilor majorate este mare în comparație cu valoarea producției naționale. Pentru a vedea dacă acest lucru se va întâmpla, noi am comparat majorarea preconizată a importurilor cu valoarea producției naționale din diferite sectoare. Tabelul 2 de mai jos indică că producătorii de săpun, detergenți și produse de întreținere ar putea să se înfrunte cu un flux de produse externe în valoare de aproape 75% din valoarea producției lor - a treia coloană indică raportul între majorarea importurilor și valoarea producției sectorului în cauză. Noi am clasificat rezultatele începând cu acele sectoare unde fluxul de importuri este mare în comparație cu valoarea bunurilor produse în Moldova.

Tabelul 2

Cum vor afecta importurile sectoarele industriale naționale?

Denumirea sectorului	Valoarea producției (mil. USD)	Majorarea estimată a importurilor (mil. USD)	Raportul între sporirea importurilor/ producție	Contribuția economică a sectorului
Fabricarea săpunurilor, detergenților, a produselor de întreținere	3.3	2.4	75%	0.1%
Producția de piele, articole din piele și fabricarea încălțămintei	26.6	13.8	52%	0.7%
Fabricarea produselor textile	43.9	6.0	14%	1.1%
Fabricarea țiglelor și cărămizilor din lut ars	10.5	1.3	13%	0.3%
Fabricarea articolele de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	73.7	7.1	10%	1.9%
Fabricarea hârtiei și a cartonului	25.4	1.6	6%	0.6%
Producția de articole din cauciuc și di material plastic	75.7	4.8	6%	1.9%
Fabricarea de mașini și echipamente	40.2	1.9	5%	1.0%
Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje	45.1	2.0	4%	1.1%
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative	49.5	1.0	2%	1.3%
Fabricarea zahărului	84.6	1.6	2%	2.2%
Industria chimică	60.7	1.1	2%	1.5%
Industria metalurgică	19.3	0.3	2%	0.5%
Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și produselor din carne	117.9	2.0	2%	3.0%

Fabricarea produselor de tutun	54.8	0.8	1%	1.4%
Fabricarea produselor de morărit, a amidonului și a produselor din amidon	12.2	0.2	1%	0.3%
Prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor	83.4	1.0	1%	2.1%
Fructe comestibile și nuci	394	4.2	1%	10.0%
Fabricarea sticlei și articolelor din sticlă	60.1	0.6	1%	1.5%
Fabricarea produselor lactate	99.9	1.0	1%	2.5%
Legume	312	2.7	1%	8.0%
Fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete	89.2	0.7	1%	2.3%
Fabricarea articolelor din beton, ghips și ciment	79.0	0.6	1%	2.0%
Fabricarea cacao, ciocolatei și produselor zaharoase	38.5	0.3	1%	1.0%
Malt, amidon, inulină, grâu	163	0.3	0%	4.2%
Semințe și fructe oleaginoase	293	0.4	0%	7.5%
Animale vii	811	0.4	0%	20.7%
Prelucrarea lânii și fabricarea produselor din lână	12.4	0.0	0%	0.3%
Cereale	501	0.1	0%	12.8%
Fabricarea medicamentelor și produselor farmaceutice	27.3	0.0	0%	0.7%
Fabricarea altor produse minerale non-metalice	195.6	0.0	0%	5.0%

Sursa: Propria analiză bazată pe WITS (2012), BNS (2012), FAOSTAT (2012)

Totuși, în sine, aceasta nu este un motiv de a amâna ajustarea tarifelor. Tarifele înalte pentru importuri înseamnă costuri adiționale pentru consumatorii și companiile din Moldova, deoarece ele majorează costul produselor în cauză. De asemenea, nu le permite companiilor să-și amelioreze competitivitatea. Nu are sens ca consumatorii să achite prețuri mari pentru a proteja interesele câtorva proprietari de companii.

Costul adițional al prețurilor înalte și a numărului redus de opțiuni poate fi justificat – dacă e posibilă vreo justificare – dacă industria în cauză contribuie semnificativ la economia națională. De exemplu, dacă ne uităm atent la producătorii de săpunuri, detergenți și produse de întreținere - prima linie din Tabelul 2 – vedem că nu este cazul. Cota producției comparată cu valoarea bunurilor produse de restul economiei este de doar 0.1%. Prin urmare, tarifele cauzează în prezent costuri adiționale considerabile

datorită prețurilor mai mari pentru produsele utilizate zilnic cum ar fi săpunurile și prafurile de spălat, în același timp, protejând interesele unei industrii mici.

Spre deosebire de producătorii de săpunuri, detergenți și produse de întreținere, producătorii de produse din piele, de produse textile, și producătorii de țiglă și cărămidă probabil se vor înfrunța cu o majorare semnificativă a concurenței externe. Deși separat aceste sectoare nu sunt mari, luate împreună ele au o contribuție economică semnificativă. Pe lângă aceasta, producătorii de textile și articole de îmbrăcăminte sunt tradițional activități intensive din punct de vedere al forței de muncă. Pentru aceste industrii, o evaluare mai vastă a riscurilor care va lua în considerație cât de competitive sunt aceste sectoare și dacă piața lor principală este piața moldovenească sau cea internațională va ajuta la evaluarea necesității unei ajustări treptate a tarifelor.

În general, în pofida sectoarelor menționate mai sus, analiza noastră sugerează că nici unul din sectoarele mari (de exemplu, produsele agricole, așa ca animalele vii, fructele și nucile, cerealele) nu vor înregistra o majorare semnificativă a importurilor, care ar avea un impact de lungă durată asupra cotelor acestor sectoare în economia națională.

2.4 Impactul asupra fondurilor publice

Venitul din tarife este o sursă importantă de venit pentru guvernul Moldovei în valoare de circa 133 milioane USD în anul 2010 (UNCTAD - TRAINS 2012)⁴. Tarifele la importurile din UE și Turcia s-au ridicat la circa 83 milioane USD în 2010 – peste 60% din veniturile totale din tarife. Ca atare, eliminarea completă a tuturor tarifelor cel mai probabil va avea un impact semnificativ asupra finanțelor publice. Veniturile totale din tarifele la importuri reprezintă 6% din veniturile guvernului – dacă studiem cifrele UNCTAD.

Evident, veniturile estimate din tarife pentru importurile din UE (și Turcia) de 83 milioane USD vor dispărea după ce Acordul privind zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător este implementat pe deplin. Prin urmare, guvernul Moldovei va trebui să găsească modalități de a acoperi această insuficientă de venituri.

Totuși, este probabil ca pierderea veniturilor bugetului de stat va fi doar temporară. Într-adevăr, studiile Prohnițchi (2012) și ECORYS (2012) estimează că impactul general pe termen lung al ZLSAC asupra finanțelor publice va fi pozitiv. Cu toate acestea, guvernul Moldovei ar putea să se confrunte cu o problemă de lichiditate din cauza dispariției peste noapte a tarifelor pentru importuri, deoarece va fi necesar timp ca veniturile din taxa pe valoare adăugată și impozitul pe venit să crească. Prin urmare, merită să se înțeleagă care sunt sectoarele în care se vor înregistra cele mai mari pierderi din cauza dispariției veniturilor din tarifele pentru importuri.

Tabelul 3 arată că primele 20 articole reprezintă două treimi din pierderea estimată a veniturilor. Deși utilajul și echipamentul electric va reprezenta cea mai mare pierdere de circa 4.2 milioane USD, datele sugerează că pierderile de venituri sunt distribuite în mod egal printr-un șir de categorii de produse. Prin urmare, nu există o singură categorie de produse care să sufere o porțiune mare din pierderi.

---

⁴ În dependență de sursa utilizată, apar discrepanțe considerabile în cifra veniturilor generate din taxele vamale pentru importuri. În timp ce UNCTAD estimează că veniturile din tarife au fost de 133 milioane USD în 2010, datele statistice ale guvernului arată doar 86 milioane USD. Aceasta s-ar putea datora faptului că UNCTAD estimează venituri teoretice pe baza importurilor raportate și ratelor aplicabile a tarifelor în timp ce guvernul arată suma efectivă colectată. Deși noi utilizăm cifrele UNCTAD, această constatare rămâne la fel de valabilă – deși puțin diferită din punct de vedere al magnitudinii – dacă se bazează pe veniturile efective din impozite.

Tabelul 3

Primele 20 produse cel mai afectate de pierderea veniturilor din tarife

Nº	Produse	Pierderi din veniturile din tarife (mil. USD)	Cota pierderilor de venituri	Cota cumulativă
1	Utilaj electric	4.24	7%	7%
2	Materiale plastice	4.15	6%	13%
3	Fructe comestibile și nuci	4.02	6%	19%
4	Legume	2.86	4%	23%
5	Mobilă	2.63	4%	27%
6	Mașini și echipamente pentru transport	2.43	4%	31%
7	Articole din hârtie și carton	2.36	4%	35%
8	Îmbrăcăminte țesută	2.11	3%	38%
9	Tutun	1.78	3%	41%
10	Alte produse alimentare	1.69	3%	43%
11	Îmbrăcăminte nețesută	1.68	3%	46%
12	Produse ceramice	1.65	3%	48%
13	Pâine și patiserie	1.58	2%	51%
14	Parfumuri, produse cosmetice, preparate pentru toaletă	1.57	2%	53%
15	Alte articole textile	1.55	2%	56%
16	Săpun, preparate pentru spălat	1.39	2%	58%
17	Cauciuc	1.36	2%	60%
18	Zahar și preparate pe bază de zahăr	1.25	2%	62%
19	Alte produse chimice	1.22	2%	64%
20	Produse lactate	1.11	2%	65%

Sursa: Propria analiză pe bază WITS (2012)

Evident, cea mai mare parte a veniturilor din tarife este generată de produse care sunt deja comercializate intensiv partenerilor europeni și au rate relativ mici pentru tarife. Ținând cont de acest fapt, ajustarea treptată ar putea fi justificată din cauza ratelor mici ale tarifelor și ar reduce riscul apariției problemelor cu lichiditatea.

3 Recomandări

Nu există dubii că ZLSAC dintre Moldova și Uniunea Europeană va avea un efect benefic pentru Moldova și va genera venituri mai mari, prețuri mai mici, va spori comerțul și va aduce o prosperitate mai mare. Ca atare, guvernul Moldovei înțelege că trebuie să negocieze constructiv pentru a ajunge la un acord privind instituirea zonei de liber schimb aprofundat și cuprinzător cu UE.

Totuși, există riscuri pentru economia națională, care trebuie să fie evaluate și administrate, astfel încât ele să nu se transforme în costuri. Mai concret, guvernul trebuie să înțeleagă care produse și sectoare vor fi afectate disproporționat de eliminarea tarifelor pentru bunurile din UE. Deși noi am determinat că majorarea pe termen scurt a importurilor de bunuri din UE va fi de doar 2.2%, există unele sectoare care vor înregistra o majorare semnificativă. Într-adevăr, deși rata medie a tarifelor este de doar 3.5% - sunt produse care sunt tarifate la import cu rate mai mari de 10 procente.

Evident, aceștia sunt candidații pentru cele mai mari majorări ale importurilor, dacă sunt anulate tarifele pentru produsele din UE. Noi considerăm că la eliminarea tarifelor, covoarele, îmbrăcămintea și produsele textile vor înregistra majorări semnificative a cererii în importuri în termeni relativi și absoluți.

Astfel, evaluarea trebuie să identifice dacă importurile concurente for duce la excluderea de pe piață a producătorilor locali. Un bun indiciu aici este dacă majorarea importului va fi mare în comparație cu volumul economic al sectorului.

În al doilea rând, mai apare întrebarea dacă sectorul afectat este suficient de mare pentru a produce un efect domino grav asupra economiei. Cu cât mai mare este sectorul afectat, cu atât mai mari vor fi costurile de ajustare sub formă de șomaj, casări, etc. Analiza noastră sugerează că producătorii de articole din piele, textile, îmbrăcăminte, precum și producătorii de țiglă și cărămidă se vor înfrunța cu o majorare semnificativă a concurenței. Pe lângă această, ar putea crește importurile unor produse agricole. Deoarece aceste sectoare de asemenea au cele mai mari cote de producție economică, se recomandă efectuarea unor evaluări mai detaliate pentru ele.

Pe lângă aceasta, evaluarea trebuie să ia în considerație dacă sectorul sau produsul dat este supus deja unei concurențe intense. În unele cazuri, eliminarea tarifelor ar putea elimina doar rentele de monopol ale sectoarelor care au beneficiat de foarte puțină concurență în trecut.

În acest context, mai apare întrebarea dacă produsele date pot fi fabricate competitiv în Moldova. Într-adevăr, este logic să se acorde perioade de tranziție doar sectoarelor care, probabil, vor utiliza aceste perioade de tranziție pentru a-și spori productivitatea și a deveni mai competitive. Probele inițiale sugerează că aceasta este deosebit de relevant pentru un șir de produse agricole. Deși în Moldova sunt pre-condiții bune pentru producția agricolă, productivitatea în multe domenii încă este mult mai mică decât media în UE. Posibil ar fi cazul să se amâne liberalizarea comerțului și să se utilizeze perioada de tranziție pentru a investi în măsuri de sporire a productivității. Luând în considerație că produsele agricole sunt printre cele mai protejate prin intermediul tarifelor, ar trebui să se efectueze o evaluare detaliată a impactului pentru a direcționa procesul de negociere al ZLSAC.

Cu toate acestea, guvernul trebuie să țină cont că tarifele pentru importuri comportă costuri. Ele înseamnă prețuri mai mari pentru consumatorii și producătorii din Moldova.

Pe lângă această, tarifele la importuri reduc opțiunile consumatorilor. Astfel, guvernul trebuie să se întrebe ale cui interese protejează amânând liberalizarea comerțului. Protejarea intereselor câtorva producători îngust specializați la costul prețurilor înalte și alegerii limitate pentru toți consumatorii din Moldova nu este o poziție bună.

În fine, un alt factor care trebuie luat în considerație de către guvern este modul în care eliminarea tarifelor îi va afecta veniturile. Importurile din Europa au atins valoarea de 83 milioane USD în 2010, conform bazei de date UNCTAD - TRAINS (2012) – totuși, veniturile efective colectate ar putea fi mai mici. Cu toate acestea, anularea tuturor tarifelor creează un deficit temporar în finanțele guvernului. Deși impactul general pe termen lung asupra bugetului public se preconizează a fi pozitiv, guvernul ar putea să se înfrunte cu o problemă de lichiditate, deoarece noile surse de venit au nevoie de timp până a se materializa. În mod tipic, veniturile sunt câștigate din produsele care au rate rezonabil mici ale importurilor și deja sunt importate intens. Dacă tarifele sunt deja mici pentru principalele produse generatoare de tarife, ar putea fi justificat într-o măsură să se reducă treptat tarifele pentru a reduce presiunile asupra finanțelor publice.

În general, totuși, analiza noastră sugerează că preocupările legate de costurile mari de ajustare nu sunt justificate. În primul rând, sporirea inițială a importurilor cu 2.2% este mică în comparație cu fluctuațiile observate în trecutul recent – de exemplu, recesiunea economică care a urmat după probășirea sistemului de creditare. Ea arată că ratele medii ale tarifelor au fost mici chiar de la început. În al doilea rând, cercetările noastre sugerează că beneficiile vor depăși costurile. Astfel, deși unele sectoare care au fost puternic protejate vor trece prin șocuri mai mari – există doar câteva cazuri imaginabile când liberalizarea comerțului ar trebui amânată. În acele cazuri, guvernul ar trebui să evalueze atent dacă costurile estimate de ajustare justifică beneficiile la care se renunță.

Referințe

ECORYS (2012). Evaluarea impactului durabilității comerțului în susținerea negocierii ZLSAC dintre UE și Georgia și Republica Moldova - Raport tehnic interimar. EIDC în susținerea negocierii ZLSAC dintre UE și Georgia și Republica Moldova. Rotterdam.

FAOSTAT (2012). Valoarea producției alimentare, ORGANIZAȚIA PRODUSELOR ALIMENTARE ȘI AGRICOLE A NAȚIUNILOR UNITE.

BNS (2012). Date statistice privind comerțul internațional. Biroul Național de Statistică din Republica Moldova.

BNS (2012). Principalii indicatori ai sectorului (2003-2010). Biroul Național de Statistică din Republica Moldova. <http://www.statistica.md/category.php?l=en&idc=127&>.

Prohnițchi, V. (2012). Compararea strategică a opțiunilor integraționiste ale Republicii Moldova: Integrarea economică aprofundată și cuprinzătoare cu UE versus aderarea la Uniunea Vamală Rusia-Belarus-Kazahstan. DOCUMENT DE ANALIZĂ ȘI PROGNOZĂ. E. Grup. NR. 3/2012.

Santiago Fernandez de Cordoba, S. L., Jean-Christophe Maur, Jose Maria Serena (2008). Adjustment cost and trade liberalisation (Costurile de ajustare și liberalizarea comerțului), UNCTAD.

UNCTAD - TRAINS (2012). Database on Trade Control Measures (Baza de date privind măsurile de control al comerțului) UNCTAD.

WITS (2012). World Integrated Trade Solution - Instrumentul de analiză SMART.

Lista documentelor de politici recente Papers

- Atragerea FSD în Moldova: Fapte, potențial și recomandări, de Ricardo Giucci și Jörg Radeke, Ciclul de studii de politici 02, aprilie 2012
- Comercializarea certificatelor de emisii în calitate de catalizator al îmbunătățirii eficienței energetice: Opțiunile și potențialul Moldovei, de Jörg Radeke și Georg Zachmann, Ciclul de studii de politici 01, februarie 2012
- Creșterea creditului în Moldova: analiza empirică și recomandări de politici, de Enzo Weber și Robert Kirchner, Ciclul de studii de politici 03, iulie 2011
- Opțiuni pentru un Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între Republica Moldova și UE, de Matthias Luecke, Alex Oprunenco și Valeriu Prohnițchi, Ciclul de Studii de Politici 02, mai 2011
- Propuneri pentru reducerea poverii administrative a reglementărilor fiscale în Moldova, de Ricardo Giucci, Alexander Knuth, Natalia Cotruta și Ana Popa, Ciclul de Studii de Politici 01, martie 2011
- Cadrul regulatoriu al IMM în Moldova: Recomandări din perspective economice, de Alexander Knuth, Ciclul de Studii de Politici 02, noiembrie 2010
- Sectorul electroenergetic în Moldova: Evaluarea opțiunilor strategice, de Georg Zachmann și Alex Oprunenco, Ciclul de Studii de Politici 01, septembrie 2010

Lista notelor de politici recente

- Al treilea pachet energetic și reforma pieței energiei electrice, de Jörg Radeke și Georg Zachmann, Notă de politici 01, iunie 2012
- Situația creditelor de carbon ale Moldvei după anul 2012, de Georg Zachmann, Notă de politici 09, decembrie 2011
- Comentarii asupra proiectului de lege privind întreprinderile mici și mijlocii din octombrie 2011, de Alexander Knuth, Notă de politici 08, octombrie 2011
- Propuneri privind reforma documentației primare în Moldova, de Alexander Knuth și Natalia Cotruță, Notă de politici 07, octombrie 2011
- Propuneri privind reforma standardelor de contabilitate pentru micro-întreprinderile din Moldova – Prezentarea proiectului complet și discutarea aspectelor conexe, de Alexander Knuth, Natalia Cotruță, Alexandru Nederița și Natalia Jiriulnikova, Notă de politici 06, octombrie 2011
- Monitorizarea sectorului IMM din Germania, de Alexander Knuth, Notă de politici 05, iulie 2011
- Documentația primară în Germania, de Alexander Knuth și Ilona Kaiser, Notă de politici 04, mai 2011
- Comentarii pe margine proiectului legii întreprinderilor mici și mijlocii la situația din martie 2011, de Alexander Knuth, Notă de politici 03, mai 2011
- Strategia energetică a UE și consecințele acesteia pentru Moldova, de Georg Zachmann și Alex Oprunenco, Notă de politici 02, iulie 2011
- Costul economic al gazului ieftin din Rusia. Analiză și recomandări de politici, de Ricardo Giucci și Georg Zachmann, Notă de politici 01, februarie 2011